

alkoholkommittén

“Det är inte snälla Bosse som säljer alkohol”

Rapport om socialsekreterares och fältassistenters erfarenheter av den olagliga utlandsalkoholen bland ungdomar i 49 kommuner

2006-12-21

Åtta av tio socialarbetare varnar för ökning av olaglig utlandsprit bland ungdomar

Hälften av socialsekreterarna och fältassistenterna uppger i en undersökning som Alkoholkommittén låtit genomföra att den olagliga utlandsalkoholen är det främsta sättet för ungdomar under 18 år att få tag på alkohol. Samtidigt vittnar åtta av tio socialsekreterare och fältassistenter om en kraftig ökning av olaglig utlandsalkohol de tre senaste åren.

Som komplement till drogvane- och opinionsundersökningar om den olagliga utlandsalkoholens betydelse för ungdomars alkoholvanor har Alkoholkommittén genomfört en enkätundersökning bland socialsekreterare och fältassistenter i 49 kommuner.

Det är en bekymmersam utveckling de vittnar om. Hälften av de intervjuade anger den olagliga utlandsalkoholen som det vanligaste sättet för ungdomar att få tag på alkohol och så många som 88 procent uppger att tillgången till olaglig utlandsalkohol ökat eller ökat kraftigt de tre senaste åren.

Den bild som de beskriver stämmer väl överens med tidigare undersökningar som Alkoholkommittén genomfört. I en Temoundersökning från juni 2006 uppger hela 36 procent av ungdomarna i åldern 16 till 19 år att de under det senaste året har köpt alkohol som förts in från utlandet och sedan olagligt sålts vidare. I samma undersökning uppger mer än varannan, 54 procent, att de tycker att det är ganska eller mycket lätt att köpa alkohol som förts in från utlandet.

Sammantaget blir bilden tydlig: Den olagliga alkoholhandeln och dess konsekvenser utgör en stor och allvarlig risk för ungdomar i hela landet. Handeln sker ofta dygnet runt i lägenheter, garage och villakällare, utan att någon frågar om ålder.

De intervjuade socialarbetarna uppger att öl är vad ungdomar dricker mest, följt av sprit och alkoläsk. Vin är det som konsumeras minst. Den person som förser ungdomar med alkohol är ofta en kompis, men både små- och storskalig försäljning från skrupelfria personer blir allt vanligare. Kompisarna har i sin tur köpt alkoholen från samma små- och storskaliga försäljare som åkt en vända till Tyskland och fyllt bilen med öl, sprit och vin.

Hela 77 procent av socialarbetarna uppger att konsumtionen bland tjejer under 18 år har ökat eller ökat kraftigt på grund av den olagliga utlandsalkoholen. Motsvarande siffra för unga killar är 71 procent. Följande är citat från intervjuundersökningen:

"[Den olagliga utlandsalkoholen gör att] utsattheten ökar, tjejerna blir lätta byten. Deras intellekt påverkas, de tar fel beslut. De åker svarttaxi, de blir misshandlade och sexuellt utnyttjade. Det påverkar hela vardagen, att man ska dricka till helgen."

"[Den olagliga utlandsalkoholen] leder till mycket överkonsumtion eftersom det är så billigt. Killarna bär omkring på mycket alkohol. Det är många som far illa, mycket bråk, sjukhusbesök, polis och socialtjänst. Många riskerar att hamna i missbruk, de som mår sämre dricker mer."

Forskning har visat att ju lättare det är för ungdomar att få tag på alkohol, desto mer dricker de. Ett ökat drickande innebär inte bara större risker för medicinska alkoholskador och beroendeutveckling. Ju mer och ju tidigare i livet ungdomar dricker alkohol, desto större risker löper de också för att de råka ut för olyckor och våldsbrott.

Socialarbetarna som intervjuats är eniga. Slutsatsen från undersökningen är att det är ett vuxenproblem att ungdomar så lätt får tag i olaglig utlandsalkohol. Vuxna kan inte fortsätta blunda för problemet.

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
Resultat från undersökningen.....	5
Fråga 1) Hur bedömer du att ungdomar vanligen får tag på alkohol?.....	5
Fråga 2) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol för ungdomar under 18 år har utvecklats de tre senaste åren?.....	6
Fråga 3) Vilken typ av olaglig utlandsalkohol bedömer du att ungdomar under 18 år konsumerar mest?	6
Fråga 4) Var bedömer du att ungdomar under 18 år vanligtvis köper den olagliga utlandsalkoholen?	7
Fråga 5) Vilken sorts personer förser vanligen ungdomar under 18 år med den olagliga utlandsalkoholen, enligt din bedömning?	8
Fråga 6) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland killar under 18 år de tre senaste åren?	8
Fråga 7) Om konsumtionen bland unga killar har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?	9
Fråga 8) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland tjejer under 18 år de tre senaste åren?	10
Fråga 9) Om konsumtionen bland unga tjejer har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?	10
Bilaga: Frågeblankett i intervjuundersökningen	12

Bakgrund

Som en del i Alkoholkommitténs opinionsbildande arbete mot den olagliga utlandsalkoholen genomförde pr-byrån Westander under oktober och november 2006 en enkätundersökning bland socialsekreterare och fältassistenter i 49 kommuner. Syftet med undersökningen var att få en bild av deras erfarenheter från det dagliga arbetet med ungdomar och hur stort problemet med olaglig utlandsalkohol är.

I intervjusituationen efterfrågades socialarbetarnas egna erfarenheter snarare än vetenskapligt och faktamässigt underbyggda svar. Sådana undersökningar görs också, men denna gång var avsikten att få en bild av hur personer nära ungdomarna, som ser och arbetar med dem varje dag, upplever problemet med den olagliga utlandsalkoholen.

I enkätundersökningen ställdes följande frågor:

- 1. Hur bedömer du att ungdomar vanligen får tag på alkohol?*
- 2. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol för ungdomar under 18 år har utvecklats de tre senaste åren?*
- 3. Vilken typ av olaglig utlandsalkohol bedömer du att ungdomar under 18 år konsumerar mest?*
- 4. Var bedömer du att ungdomar under 18 år vanligtvis köper den olagliga utlandsalkoholen?*
- 5. Vilken sorts personer förser vanligen ungdomar under 18 år med den olagliga utlandsalkoholen, enligt din bedömning?*
- 6. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland killar under 18 år de tre senaste åren?*
- 7. Om konsumtionen har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?*
- 8. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland tjejer under 18 år de tre senaste åren?*
- 9. Om konsumtionen har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?*

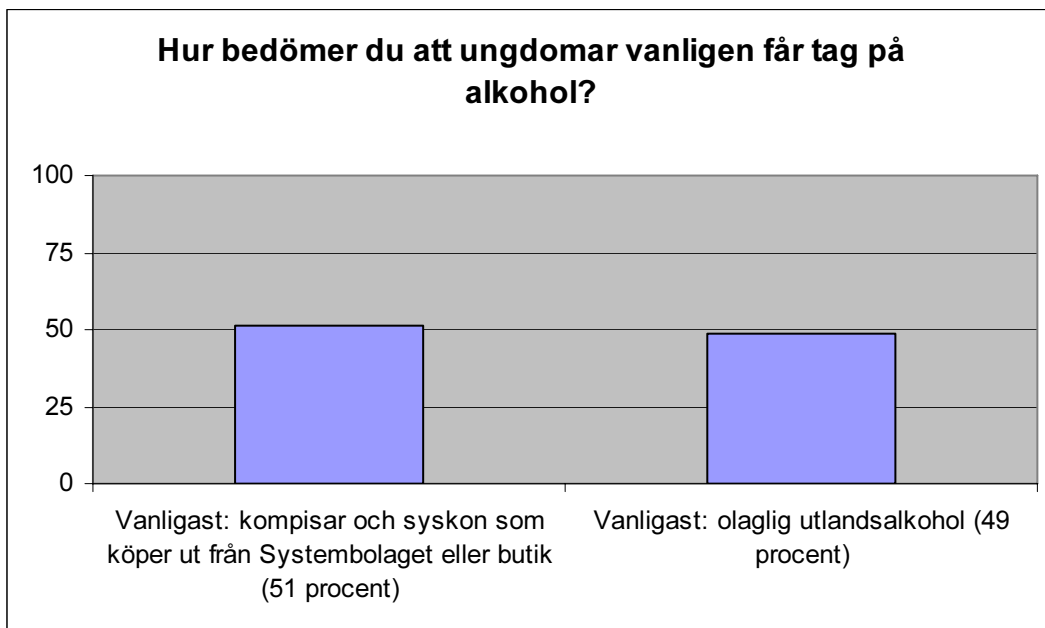
Följande kommuner deltog i undersökningen:

Arvika, Bollnäs, Borlänge, Borås, Enköping, Falun, Gävle, Göteborg, Hallstahammar, Halmstad, Helsingborg, Härjedalen, Jönköping, Kalmar, Karlshamn, Karlskoga, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Köping, Linköping, Ljungby, Luleå, Malmö, Norrköping, Nyköping, Olofström, Oskarshamn, Oxelösund, Skellefteå, Skurup, Solna, Stockholm, Strömsund, Sundsvall, Surahammar, Södertälje, Trelleborg, Uddevalla, Umeå, Uppsala, Värnamo, Västerås, Växjö, Ånge, Örebro, Örnsköldsvik, Östersund, Östhammar.

Resultat från undersökningen

Fråga 1) Hur bedömer du att ungdomar vanligen får tag på alkohol?

Hälften av de intervjuade uppger den olagliga utlandsalkoholen som det vanligaste sättet för ungdomar att få tag på alkohol. Ungefär lika många uppger som det vanligaste att ungdomar får alkohol från kompisar och syskon som köper ut från Systembolaget eller butik.

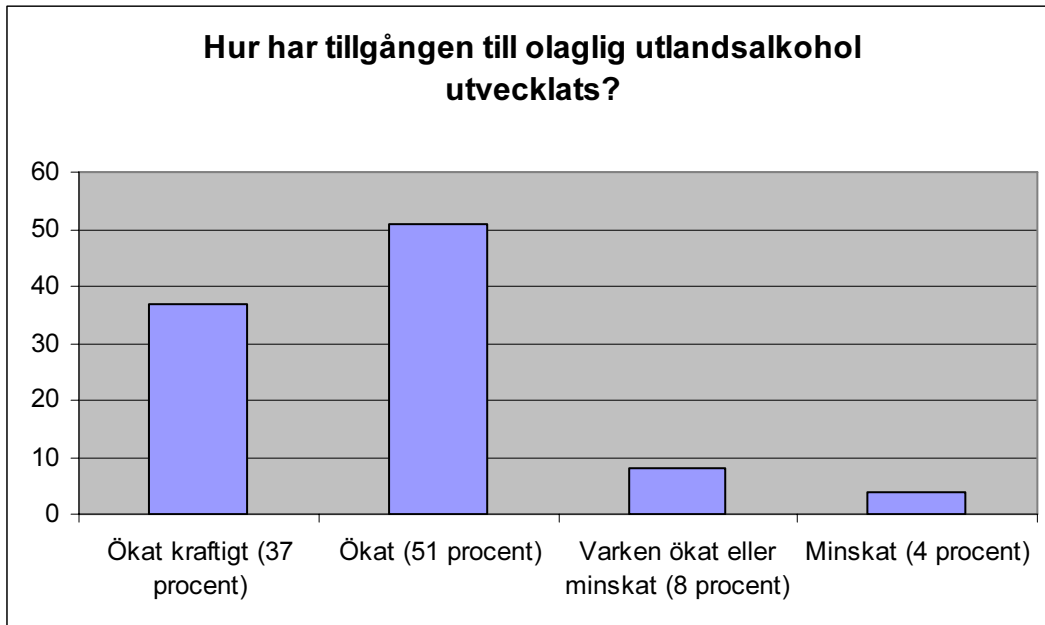

Den svarande ombads välja mellan dessa alternativ:

- hembränt
- restauranger, butiker och systembolag som säljer alkohol till personer under 18 år
- syskon/ äldre kompisar som köper ut från Systembolaget eller butik
- försäljning av olaglig utlandsalkohol
- föräldrar som köper ut från Systembolaget eller butik
- ungdomarna tar av föräldrarnas alkohollager hemma
- annat

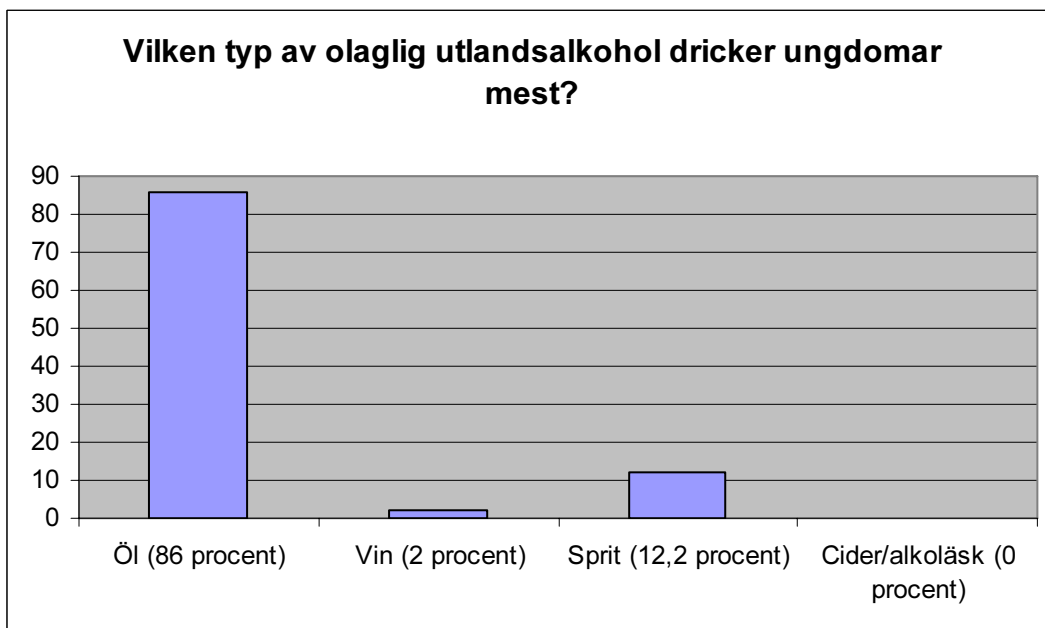
Fråga 2) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol för ungdomar under 18 år har utvecklats de tre senaste åren?

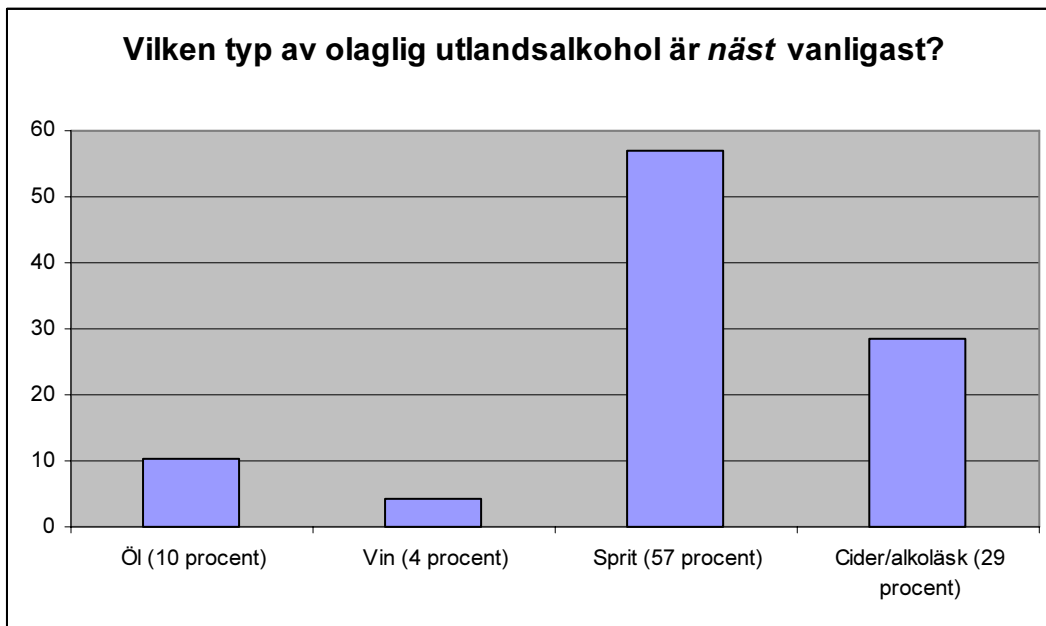
Hela 88 procent uppger att tillgången till olaglig utlandsalkohol har ökat eller ökat kraftigt de tre senaste åren.

Fråga 3) Vilken typ av olaglig utlandsalkohol bedömer du att ungdomar under 18 år konsumerar mest?

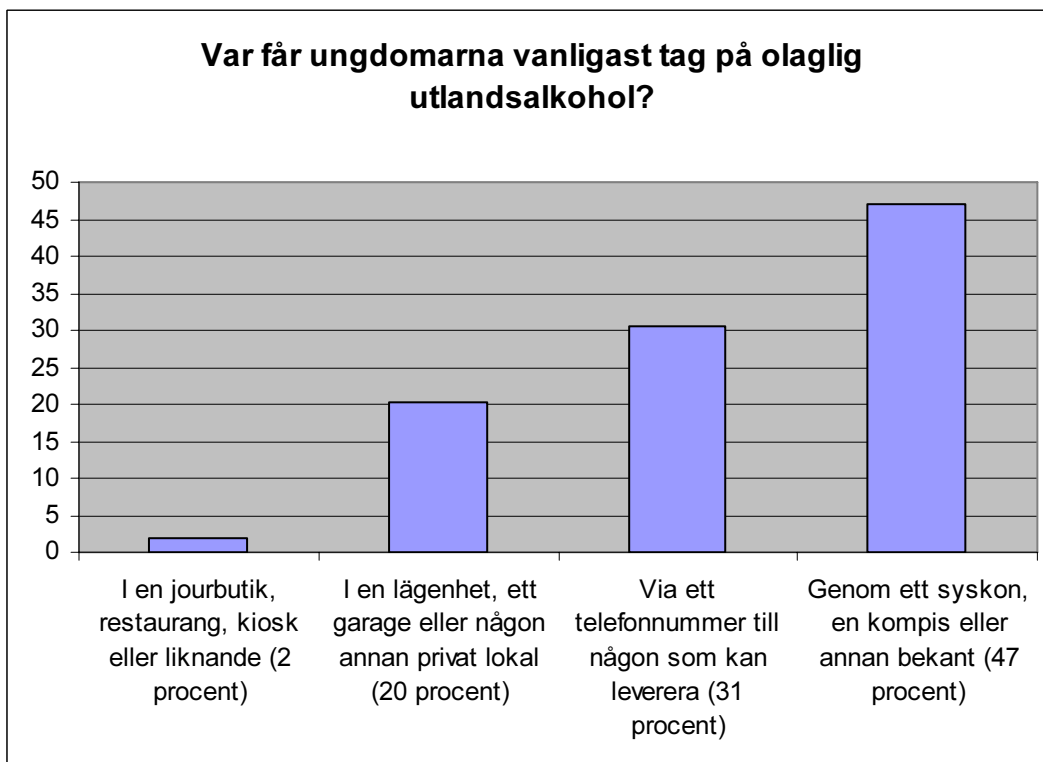
Öl dominerar stort när det gäller olaglig utlandsalkohol, och en majoritet av de svarande uppger att sprit är näst vanligast.

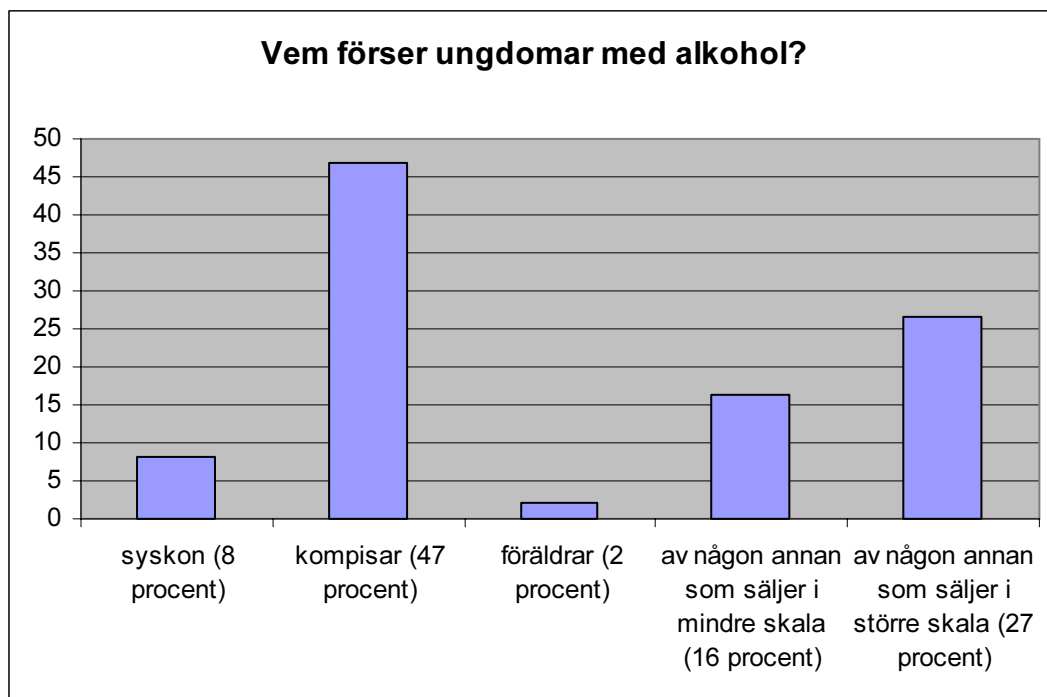
Fråga 4) Var bedömer du att ungdomar under 18 år vanligtvis köper den olagliga utlandsalkoholen?

Det vanligaste svaret på hur ungdomar får tag på olaglig utlandsalkohol är genom ett syskon, en kompis eller annan bekant. Det näst vanligaste svaret är via ett telefonnummer till någon som kan leverera. Det tredje vanligaste svaret är i en lägenhet, ett garage eller någon annan privat lokal.

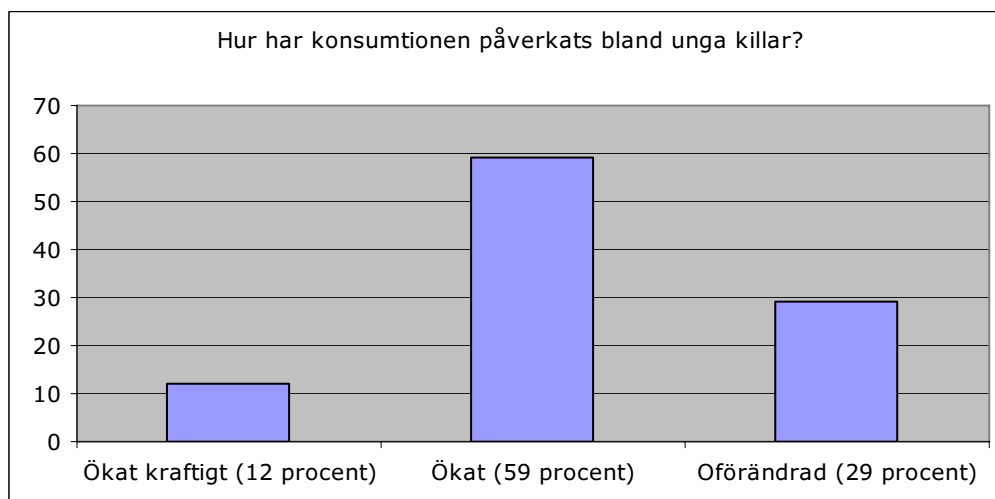
Fråga 5) Vilken sorts personer förser vanligen ungdomar under 18 år med den olagliga utlandsalkoholen, enligt din bedömning?

Det vanligaste svaret är att kompisar förser ungdomar under 18 år med olaglig utlandsalkohol. Det näst vanligaste svaret är "någon som säljer i större skala", och det tredje vanligaste är "någon som säljer i mindre skala".

Fråga 6) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland killar under 18 år de tre senaste åren?

Hela 71 procent uppger att konsumtionen bland killar under 18 år har ökat eller ökat kraftigt på grund av den olagliga utlandsalkoholen. 29 procent bedömer konsumtionen som oförändrad.

Fråga 7) Om konsumtionen bland unga killar har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?

De intervjuade vittnar om följande konsekvenser:

Det leder till mycket överkonsumtion eftersom det är så billigt. Killarna bär omkring på mycket alkohol. Det är många som far illa, mycket bråk, sjukhusbesök, polis och socialtjänst. Många riskerar att hamna i missbruk, de som mår sämre dricker mer.

Debutåldern har sjunkit, man är yngre vid första fyllan. Brottsligheten ökar, liksom misshandel och snatterier.

Man dricker mer öppet, man smusslar inte.

Man kan vara full varje dag. Vill man festa så är det inget problem.

Generellt vet vi att ju lättillgängligare desto fler dricker.

Det har skett en polarisering mellan åldersgrupperna. 12-15 åringarna visar en nedgång i konsumtionen, 16-18 åringarna en svag ökning.

Man ser att det är en hel del misshandel och i de här fallen finns ofta tysk öl och Julgransvodka, en vodka som ser ut som en gran, med i bilden. När man besöker ungdomsfester är det alltid massor av illegal importsprit.

Många törs inte ha sexuellt umgänge utan alkohol. Man får alkoholskador tidigare, man bränner ut kroppen.

Drickandet av hembränt har dött ut, men det finns små systembolag överallt. Polisen ligger efter, när de gör beslag rör det om i grytan.

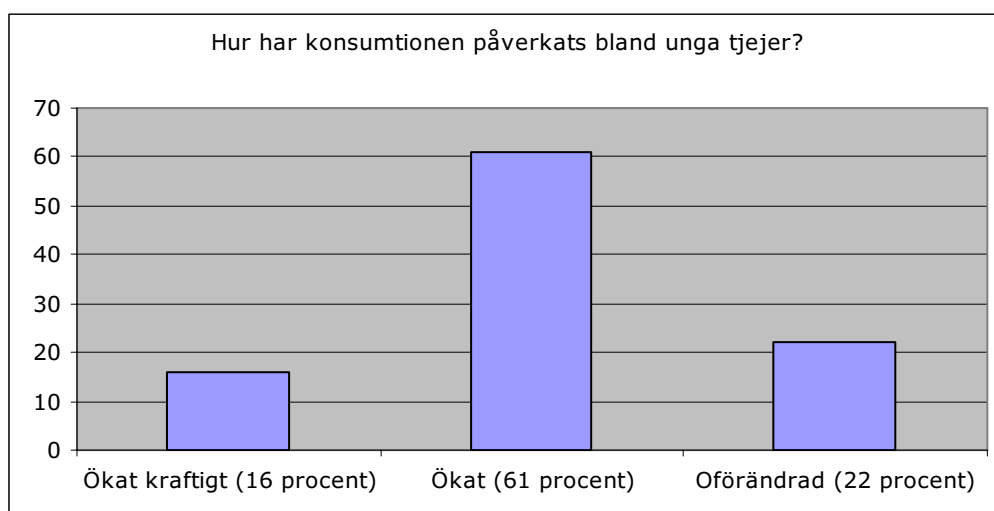
Killarna klarar inte av skolan. De bråkar mer, de måste visa att de är tuffa och starka. På torsdagen, dagen efter lill-lördag, är det många som skolkar från skolan.

Den olagliga utlandsalkoholen är en inkörsport till tyngre droger.

Det leder till en ökad kontakt med organiserad brottslighet, som har andra nät, t ex svarttaxi och ekonomisk brottslighet. Likt narkotikahandeln. En del ungdomar väljer det som karriär och kan lätt tjäna en hacka.

Fråga 8) Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland tjejer under 18 år de tre senaste åren?

Hela 77 procent uppger att konsumtionen bland tjejer under 18 år har ökat eller ökat kraftigt på grund av den olagliga utlandsalkoholen. 22 procent bedömer konsumtionen som oförändrad.

Fråga 9) Om konsumtionen bland unga tjejer har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått?

De intervjuade vittnar om följande konsekvenser:

Tjejerna hamnar i redlösa tillstånd, de blir utnyttjade på olika sätt, t ex sexuellt. Tjejerna försätts i vanmaktssituationer. Tjejer överlag far väldigt illa när tillgången är stor, de riskerar otroligt mycket.

Tjejer har ingen koll på hur mycket de kan dricka.

Tjejer dricker väldigt mycket, de närmar sig killarnas volymer. Det är en enorm tillgång till utlandsalkohol, man behöver inte ransonera under kvällen. Det är mycket privatfester och man dricker öppet.

De hamnar på fel ställe och får fel kontakter.

Tjejer älskar att dricka alkohol.

Det går fortare för flickor att bli berusade och beroende. Tjejer som är berusade löper större risk för att råka ut för våld och övergrepp.

Det har skett en polarisering mellan åldersgrupperna. 12-15 åringarna visar en nedgång i konsumtionen, 16-18 åringarna en svag ökning.

Tjejerna har kommit ifatt killarnas tidigare större konsumtionsmängd. Utsattheten ökar, tjejerna blir lätta byten. Deras intellekt påverkas, de tar fel beslut. De åker svarttaxi, de blir misshandlade och sexuellt utnyttjade. Det påverkar hela vardagen, att man ska

dricka till helgen. Man söker sig till skumma platser. Tillgången till annat blir större, och det är svårare att upptäcka.

Tjejer dricker tidigare än killarna, det är inte snälla Bosse som säljer alkohol.

14-åriga tjejer köper via spritbilarna. De tar efter killarnas beteende, de är inblandade i slagsmål.

Förr var det fult för tjejer att vara för fulla, nu är det accepterat att vara hur full man vill. Man har kontakter med äldre killar, vilket leder till tidigare kontakt med knark jämfört med jämnåriga killar.

Tjejer dricker mer, och får skador. Det är mer okej för tjejer att dricka svartsprit än HB [hembränt], det är mer rumsrent. Alla risker blir större. Vi fältarbetare märker spåren av vad ungdomarna dricker, på etiketter på flaskor och burkar.

Föräldrarna vet inget och blir chockade!

De blir utanför, de klarar inte vardagen, de kommer efter i skolan. De skär sig, de mår sämre.

De som säljer utlandsalkohol är människor utan moral.

Det utsätter sig för tokigheter. Ilskan vänds inåt, tjejer blir oftare inlagda för magpumpning, och har oftare ångest. De förlorar omdömet och risken ökar för att testa andra droger.

Bilaga: Frågeblankett i intervjuundersökningen

1. Hur bedömer du att ungdomar under 18 år vanligen får tag på alkohol? Rangordna de tre vanligaste efter det vanligaste, näst vanligaste och tredje vanligaste av dessa alternativ:

- hembränt
- restauranger, butiker och systembolag som säljer alkohol till personer under 18 år
- syskon/ äldre kompisar som köper ut från Systembolaget eller butik
- försäljning av olaglig utlandsalkohol
- föräldrar som köper ut från Systembolaget eller butik
- ungdomarna tar av föräldrarnas alkohollager hemma
- annat

2. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol för ungdomar under 18 år har utvecklats de tre senaste åren?

- minskat kraftigt
- minskat
- varken ökat eller minskat
- ökat
- ökat kraftigt

3. Vilken typ av olaglig utlandsalkohol bedömer du att ungdomar under 18 år konsumerar mest? Rangordna dessa alternativ:

- öl
- vin
- sprit
- cider/alkoläsk
- annat

4. Var bedömer du att ungdomar under 18 år vanligtvis köper den olagliga utlandsalkoholen? Rangordna de tre vanligaste efter det vanligaste, näst vanligaste och tredje vanligaste av dessa alternativ:

- I en jourbutik, restaurang, kiosk eller liknande
- I en lägenhet, ett garage eller någon annan privat lokal
- Via ett telefonnummer till någon som leverera
- Genom ett syskon, en kompis eller annan bekant
- Annat, nämligen: (öppet svar) _____

5. Vilken sorts personer förser vanligen ungdomar under 18 år med den olagliga utlandsalkoholen, enligt din bedömning? Rangordna de tre vanligaste efter det vanligaste, näst vanligaste och tredje vanligaste av dessa alternativ:

- syskon
- kompisar
- föräldrar
- av någon annan som säljer i mindre skala
- av någon annan som säljer i större skala

6. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland killar under 18 år de tre senaste åren?

- minskat kraftigt
- minskat
- varken ökat eller minskat
- ökat

- ökat kraftigt

7. Om konsumtionen har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått? (Obs! Öppna svar: följande är endast exempel och ska inte läsas upp!)

- ökat berusningsdrickande
- fler alkoholförgiftningar
- medicinska skador
- tidigare alkoholdebut
- ökat alkoholberoende
- ökad trafikonykterhet
- fler killar begår våldsbrott
- fler killar utsätts för våldsbrott
- fler killar begår sexualbrott
- fler killar utsätts för sexualbrott
- fler killar orsakar skadegörelse
- fler killar utsätts för skadegörelse
- ökad risk för något av ovanstående

8. Hur bedömer du att tillgången till olaglig utlandsalkohol har påverkat alkoholkonsumtionen bland tjejer under 18 år de tre senaste åren?

- minskat kraftigt
- minskat
- varken ökat eller minskat
- ökat
- ökat kraftigt

9. Om konsumtionen har ökat eller ökat kraftigt, vilka konsekvenser bedömer du att det har fått? (Obs! Öppna svar: följande är endast exempel och ska inte läsas upp!)

- ökat berusningsdrickande
- fler alkoholförgiftningar
- medicinska skador
- tidigare alkoholdebut
- ökat alkoholberoende
- ökad trafikonykterhet
- fler tjejer begår våldsbrott
- fler tjejer utsätts för våldsbrott
- fler tjejer begår sexualbrott
- fler tjejer utsätts för sexualbrott
- fler tjejer orsakar skadegörelse
- fler tjejer utsätts för skadegörelse
- ökad risk för något av ovanstående